

کتابشناسی تیزهوشان از منابع آلمانی (۳)

آموزش، پرورش، مشاوره

«قسمت دوم»

جواد اژه‌ای

در شماره قبل اولین قسمت از عناوین فصل مربوط به «آموزش، پرورش و مشاوره» را همراه با چکیده آنها ملاحظه نمودید. در این شماره بخش دیگری از مقالات و کتب این فصل جهت علاقمندان و پژوهشگران به چاپ می‌رسد.

○ «مارک» یک شکست خورده در مدرسه*

کلیدواژه‌ها: تک بررسی، کودک تیزهوش، انصرافی.

گزارش در مورد نوجوان تیزهوشی است که با علاقه و شناخت به پیرامون خود نگریسته و آن را مورد کاوش قرار می‌دهد. اما در کلاس درس شرکت فعالی ندارد و در صورت مشارکت، اظهارات او برای معلمان نامفهوم است. از دیدگاه معلمان و والدین او در واقع یک شکست خورده است.

*Hainisch-Marchet, Ludovica (۱۹۸۰). *Mark-ein Schulversager*. (Mark-a failure at school.) In: Schweizerische Lehrerzeitung, ۱۲۵, Jg., H. ۴۰/۴۱, S. ۱۵۵۰.

○ ○ ○

○ کارآیی و روحیه، استعداد و انگیزه، نظریاتی جدید پیرامون آموزش و پرورش تیزهوشان*

کلیدواژه‌ها: خط‌مشی تربیتی، منابع، تربیت تیزهوش، ورود به مدرسه عالی، کارآیی، اصل شایستگی، روحیه، انگیزه، بنیاد دانشجویی مردم آلمان، آلمان غربی (سابق).

در این پژوهش نویسنده ارتباط بین متغیرهای «کارآیی»، «روحیه»، «انگیزه» و همینطور «استعداد» را مورد بررسی قرار می‌دهد. به صورت مجزا نیز به این مباحث می‌پردازد: ۱. کارآیی و انگیزه؛ ۲. افزایش روحیه کارآیی؛ ۳. استعداد و پژوهش‌های مرتبط باهوش؛ ۴. انگیزه؛ ۵. چهار نمونه مشروط از کارآیی فوق‌العاده؛ ۶. فرصتی برای یادگیری و گسترده‌گی آموزش؛ ۷. تنظیم ورود به مراکز آموزش عالی؛ ۸. استناد به آثار تربیتی، ۹. سیاست‌گذاری آموزشی برای سالهای بعد.

*Heckhausen, Heinz (۱۹۷۵). *Leistung und Moralitaet, Begabung und Motivation-Einige zeitgemaesse Anmerkungen zur Begabtenforederung*. (Performance and morality, talent and motivation-some up to date comments on gifted and talented education.) In: Jahresberichte Studienstiftung, S. ۷۲-۱۰۶.

○ ○ ○

○ الگوهای تعلیم و تربیت تیزهوش در امریکا، فلسطین اشغالی و انگلستان*

کلیدواژه‌ها: تربیت فرامدرسه‌ای، برنامه‌ها، تربیت تیزهوش، فعالیت‌های مدرسه‌ای، فلسطین اشغالی، ایالات متحده، انگلستان.

مقاله گزارشی است پیرامون برنامهٔ تعلیم و تربیت تیزهوش در آمریکا، فلسطین اشغالی و انگلستان، که چگونه شرایط اجتماعی، سیاسی و مالی اثرات متفاوت مشهودی در عملکرد مؤسسات فعال در آموزش و پرورش تیزهوش دارد. در این رابطه نمونه‌هایی از شیوه‌های آموزش دولتی و خصوصی و نتایج تحقیق پیرامون سازماندهی و محتویات برنامه‌ها ذکر می‌گردد.

*Heinbokel, Annette (۱۹۸۱). *Modelle der Hochbegabtenfoerderung in den USA, in Israel und in Grossbritannien*. (Programs to promote the gifted in USA, Israel and Great Britain.) In: Wiczerkowski, Wilhelm u. a. (Hrg), *Das Hochbegabte Kind.*, Durseldorf: Schwann, S. ۱۸۹-۲۰۰.

○ ○ ○

○ اطلاعاتی پیرامون تربیت تیزهوش در مدارس. بخش اول: آموزش و پرورش دانش آموزانی با استعداد خاص در آلمان شرقی *

کلیدواژه‌ها: تربیت فرامدرسه‌ای، گزینش، تربیت تیزهوش، تشخیص، انفرادی کردن، فعالیت‌های آموزشگاهی، کلاس خاص، مدرسه خاص، رقابت، آلمان شرقی (سابق).

نویسنده مهمترین آثار منتشر شده تا پاییز سال ۱۹۸۳، پیرامون آموزش و پرورش تیزهوشان آلمان شرقی (سابق) را گردآوری نموده و به توضیح رابطهٔ بین تصمیمات سیاسی و تدابیر تربیتی مأخوذ از آن، پیرامون آموزش و پرورش دانش آموزان تیزهوش می‌پردازد. در این گزارش به وضوح مشخص می‌گردد که در این کشور تنها به پرورش استعدادهایی پرداخته می‌شود که بهره‌دهی اجتماعی، مانند «افزایش تولید» را بدنبال داشته باشند.

*Hilgendorf, Erwin (۱۹۸۴). *Informationen zur schulischen Hochbegaehigtenfoerderung. Teil ۱. Die Foerderung besonders befaehigter Schueler in der Deutschen Demokratischen Republik*. (Information to gifted education in schools. Part ۱: The German Democratic Republic.) Paedagogisches Zentrum. (Berlin, West) Berlin: Paedagogisches Zentrum, ۱۰۴ S. Arbeitspapiere.

○ ○ ○

○ اطلاعاتی پیرامون پرورش نوابغ در مدارس. بخش ۳: پرورش دانش آموزان تیزهوش در شوروی *

کلیدواژه‌ها: گزینش، تربیت فرامدرسه‌ای، فعالیت‌های فوق برنامه، تمیز، تاریخ، تربیت تیزهوش، تشخیص، انگیزه، معلم، فعالیت‌های آموزشگاهی، مدرسهٔ خاص، تربیت سوسیالیستی، استعداد خاص، کلاس خاص، جدول ساعات درسی، رقابت، اتحاد شوروی (سابق).

در پی ذکر مقدمه‌ای پیرامون تاریخچهٔ پرورش دانش آموزان مستعد در شوروی (سابق) ریز تدابیر «آموزشگاهی» (تدریس متمایز، «دور» تدریس، مدارس خاص)، «فرامدرسه‌ای» و «المپیادها» بیان می‌گردد. در بخش دیگر کتاب نکات اصلی پرورش استعدادها مورد بحث قرار می‌گیرند: استعداد و انگیزه، روند گزینش، ماریچ «آموزش عمومی، گزینش، آموزش ویژه»، جنبه‌های متفاوت مدارس خاص. در خاتمه ارتباط ایدئولوژیکی تدابیر آموزشی با اصول تربیتی سوسیالیستی بیان می‌گردد و در ضمیمهٔ کتاب علاوه بر فهرست مفصل منابع، مجموعه‌ای از داده‌های توصیفی، تجربی و تحلیلی ذکر می‌شود.

*Hilgendorf, Erwin (۱۹۸۵). *Informationen zur schulischen Hochbegaehigtenfoerderung. Teil ۳: Die Foerderung besonders befaehigter Schueler in der Sowjetunion*. (Informations on gifted education. Part ۳: Gifted Education in the Soviet Union.) Paedagogisches Zentrum. (Berlin, West) Berlin: Paedagogisches Zentrum, ۱۹۷ S. Arbeitspapiere.

○ ○ ○

○ آموزش و پرورش دانش آموزان با استعداد خاص *

کلیدواژه‌ها: تربیت فرامدرسه‌ای، خط‌مشی تربیتی، برنامه‌ها، تربیت تیزهوش، پژوهش دربارهٔ تیزهوش، دانشگاه، فعالیت‌های آموزشگاهی، آلمان غربی (سابق).

مقاله گزارشی است پیرامون فعالیت آلمان فدرال در زمینه آموزش و پرورش تیزهوشان و پژوهشهایی در این زمینه برای علاقمندان به سیاستگذاری آموزشی. مسائل مطروحه عبارتند از: «بِ اِمِّ بِ و»، آموزش ایالاتی، مدارس خصوصی، امکانات فرامدرسه‌ای، آموزش عالی.

*Hilgendorf, Erwin (۱۹۸۷). *Die Foerderung besonders befahigter Schueler.* (Gegenwaertiger Stand. The education of expecionally gifted pupils.. Present state.) In: PZ Nachrichten, H. ۳, S. ۱۲-۱۴.

○ ○ ○

○ تیزهوشان در نظام آموزشی ما. مدارک علمی مربوط به اجلاس بین‌المللی «زونن برگ» (۱۲-۶ نوامبر ۱۹۸۳)*
کلیدواژه‌ها: خط‌مشی تربیتی، تربیت تیزهوش، افراد فوق‌العاده تیزهوش، تشخیص، فعالیت‌های آموزشگاهی، آلمان غربی (سابق)، انگلستان، ایالات متحده.

کتاب مجموعه‌ای است از مقالات که توسط شرکت کنندگان در این اجلاس پیرامون: مسائل زیربنایی، نمونه‌هایی از فعالیت‌های آموزشگاهی و نظریات سیاسی حزبی و اتحادیه‌ای، همچنین فهرستی از ویژگی‌های تیزهوشان برای شناسایی این نوع کودکان توسط والدین آنها، ارائه شده است.

**Hochbegabte in unserem Bildungssystem. Dokumentation zur Internationalen Sonnenberg-Tagung vom ۶.-۱۲. November ۱۹۸۳.* (The gifted and talented in our education system. Documentation on the International Sonnenberg Conferince, November ۶-۱۲, ۱۹۸۳, ۴۰ Heitzer, Manfred (Mitarb.) u. a.) Braunschweig: Internationaler Arbeitskreis Sonnenberg, ۱۹۸۴, ۲۱۹ S.

○ ○ ○

○ آموزش و پرورش نخبگان در نیویورک، برنامه آموزشی مدارس ویژه هرچه بیشتر برای دانش‌آموزان نابغه*
کلیدواژه‌ها: غنی‌سازی، منابع، برنامه‌ها، تربیت تیزهوش، کالج هونتتر، مدرسه خصوصی، مدرسه خاص، فعالیت‌های آموزشگاهی، تربیت پیش‌دستانی، ایالات متحده.

در این مقاله پس از توصیفی مختصر از تغییرات و تحولاتی که منجر به تأکید بر آموزش و پرورش تیزهوشان در ایالات متحده می‌گردد، به بیان جهت‌گیری هر چه بیشتر به سوی تشکیل مدارس خصوصی و مراکز آموزشی ویژه تیزهوشان پرداخته می‌شود و به عنوان نمونه‌ای از زمینه‌های متعدد آموزشی و سطوح مختلف آن برای تیزهوشان شهر نیویورک، کار مدرسه ابتدایی Hollingworth و دو مدرسه Hunter College شرح داده می‌شود.

*Hofer-Gut, Beatrice (۱۹۸۶). *Elitefoerderung in New York. Immer mehr Spezialprogramme und Spezialschulen fuer besonders begabte Schueler.* (Elite formation in New York. More and more special programs and special schools for exceptionally able pupils.) In: Neue Zuericher Zeitung, ۲۸-۰۱-۸۶, H. ۲۱, S. ۴۳.

○ ○ ○

○ برای حداکثر رشد توانایی‌ها و استعدادها*

کلیدواژه‌ها: تمییز، تربیت تیزهوش، فعالیت‌های آموزشگاهی، استعداد خاص، کلاس خاص، مدرسه خاص، آلمان غربی (سابق).
در این مقاله نویسندگان ضرورت آموزش عمومی و فراگیر و نیز پرورش متمرکز استعدادهای فردی را بطور مستدل بیان نموده و «تواناییها» و «استعدادها» را مفاهیم متمایز از هم در نظر می‌گیرند. همچنین امکانات پرورش استعدادهای دانش‌آموزان ضعیف و قوی در طی تدریس و خارج از آن و نقش مدارس و کلاسهای ویژه و مدارس روزانه را مورد بررسی قرار می‌دهند.

*Hofmann, Hans-Georg; Lompscher, Joachim (۱۹۶۳). *Fuer die maximale Entwicklung aller Faehigkeiten und Begabungen.* (For the maximal development of abilities and gifts.) In: Paedagogik, ۱۸. Jg, H. ۵, S. ۴۰۹-۴۲۴.

○ ○ ○

○ پرورش و رشد استعدادها در مدارس فنی-حرفه‌ای*

کلیدواژه‌ها: شکل‌گیری مفهوم، خط‌مشی تربیتی، مدرسه حرفه‌ای، برنامه‌ها، تربیت تیزهوش، تشخیص، آموزش هندسی، کارآیی، استعداد علوم، تربیت سوسیالیستی، استعداد خاص، استعداد فنی، آلمان شرقی (سابق).

در این مقاله به وضعیت پرورش تواناییها و استعدادها در آلمان شرقی سابق در مدارس فنی - حرفه‌ای و مهندسی پرداخته می‌شود و استدلال می‌شود که پرورش این استعدادها به‌عنوان وظیفه‌ای اجتماعی، سیاسی - تربیتی بایستی تلقی شود. تجارب اولیه در زمینه پرورش افراد ممتاز، برنامه‌ها، تشخیص، نقش مربیان مدارس فنی-حرفه‌ای و... عناوین مطرح شده در این مقاله هستند.

*Homuth, Guenther (۱۹۸۲). *Begabungen und Talente im Fachschulwesen entwickeln und foerdern.* (Gifted and talented education and development at special schools.) In: Die Fachschule, ۳۰. Jg., H. ۷, S. ۱۶۰-۱۶۲.

○ تیزهوشی - دفاعیه‌ای از آموزش و پرورش یک اقلیت*

کلیدواژه‌ها: خط‌مشی تربیتی، توجیه والدین، تربیت تیزهوش، تشخیص، روان تشخیصی، فعالیت‌های آموزشگاهی، آلمان غربی (سابق).
با توجه به بحث داغی که در رسانه های گروهی آلمان فدرال پیرامون آموزش و پرورش کودکان تیزهوش وجود داشته است، مؤلف به نفع یک سیاست هدفمند، در جهت شناسایی و آموزش کودکان تیزهوش موضعگیری نموده است. وی از آموزش و پرورش تیزهوشان و همچنین تدابیر پیشگیری کننده در مقابل آسیبهای روانی افراد به عنوان یک وظیفه ضروری اجتماعی در جامعه صنعتی کنونی آلمان دفاع نموده و در یک فهرست ده‌ماده‌ای تدابیر اجرایی، روانشناختی و تربیتی برای بهبود این وضعیت را درخواست می‌نماید.

*Jaeger, Reinhold S. (۱۹۸۶). *Hochbegabung-ein Plaedyer fuer eine Foerderung einer Minderheit.* (Giftedness-a pleading for the education of a minority.) In: Die Realschule, ۹۴. Jg., H. ۱, S. ۷-۸.

○ تحلیل مقایسه‌ای و انتقادی پیرامون وضعیت تربیت تیزهوش در انگلستان و ایالات متحده*

کلیدواژه‌ها: برنامه‌ها، تربیت تیزهوش، برنامه آموزشی، نظام آموزشگاهی، مدرسه خاص، مطالعه تطبیقی، ایالات متحده، انگلستان.
مؤلف از دیدگاه تعلیم و تربیت تطبیقی، نظام آموزشی ایالات متحده و انگلستان را با دو اصطلاح «اصالت عمل» و «ماهیت گرابی» مشخص می‌نماید. او پایه ریزی نظری برای تعلیم و تربیت «نظام یافته» و «متمایزکننده» در درون نظام آموزش عمومی این دو کشور را بر مبنای «نظریه دو عاملی هوش اسپیرمن» (Spearman) و «شیوه تربیت متمایز برای تیزهوشان وارد» (Ward) می‌داند. در این بررسی همانگونه که عامل «G» (هوش عمومی) و عوامل اختصاصی «S» از دید تربیتی مورد توجه قرار می‌گیرند، به عنوان نمونه مدرسه «Gouverneur» در کارولینای شمالی / ایالات متحده مطرح می‌گردد.

*Jellen, Hans, G. (۱۹۸۱). *Eine vergleichend-kritische Analyse ueber den Stand der Begabtenausbildung in England und den Vereinigten Staaten von Amerika.* (A comparative, critical analysis of the state of gifted education in England and the USA.) In: Wiczercowski, Wilhelm u.a. (Hrg.), *Das hochbegabte Kind.*, Duesseldorf: Paed. Verl. Schwann, S. ۲۰۱-۲۰۹.

○ تیزهوش*

کلیدواژه‌ها: پژوهش درباره تیزهوش، نابغه، تربیت تیزهوش، افراد فوق‌العاده تیزهوش، صفات شخصیت، رشد روانی، روان دردمند، استعداد.

«یونگ» دانشمند معروف از آموزش و پرورش کودکان تیزهوش حمایت نموده و اشاره به امکانات پرورش استعدادها در مدارس دارد. در این بررسی به «صفات شخصیت»، «رشد روانی»، «استعداد های روحی»، «رابطه استعداد و بیماری» و «تفاوت شخص

مستعد با نابغه» اشاره می‌گردد.

*Jung, Carl Gustav (۱۹۵۰). *Der Begabte*. (The gifted.) In: Jung, Carl Gustav (Hrg.), *Psychologie und Erziehung*, Zuerich: Rascher, S. ۱۸۵-۲۰۳.

○ ○ ○

○ یادداشتهایی پیرامون «آموزش و پرورش تیزهوش»*

کلیدواژه‌ها: استعداد، شکل‌گیری مفهوم، خط‌مشی تربیتی، نخبه، جامعه، تربیت تیزهوش، تیزهوشی، نمونه آزمایشی: سالزبورگ، رشد روانی، اتریش.

در ارتباط با مباحث مطروحه پیرامون آموزش و پرورش تیزهوشان در «اتریش» (نمونه سالزبورگ) نویسنده در تلاش است جهت بررسی منطقی این مباحث، با طرح پرسشهایی پیرامون «سیاستگذاری در آموزش و پرورش»، «روانشناسی آموزشی» و «کاربرد عملی شیوه‌ها در تدریس»- که الزاماً بایستی مورد تأیید قرار گیرند- مسیر آموزش و پرورش تیزهوش را هموار سازد.

*Kahlhammer, Jelle (۱۹۸۶). ۳۰ *Notizen zum Thema "Hochbegabtenfoerderung"*. (Some remarks on the education of the gifted and talented.) In: *Schule heute*, H. ۱۱, S. ۷-۱۰.

○ ○ ○

○ حمایت و آموزش دانشجویان تیزهوش در دانشگاه‌های آلمان*

کلیدواژه‌ها: خط‌مشی تربیتی، برنامه‌ها، تربیت تیزهوش، پژوهش درباره تیزهوش، دانشگاه، دانشجو، آلمان غربی (سابق).

اصل این مقاله ابتدا در روزنامه «اشتوتگارت» درج گردیده و بیانگر مسائلی است که ناشی از پیشرفت علمی و تحصیلی اکثریت گروه‌های دانشجویی، پراکنده کاری اساتید دانشگاه‌ها و دیدگاه‌های بی تفاوت و غیرانتقادآمیز در دنیای آموزشی فرهنگی است. موضوعات مورد بحث عبارتند از: ۱. نقطه نظرات عمومی، ۲. تسهیلات مؤسسات حمایتی ویژه، ۳. تشویق و حمایت از پیشرفت فردی، ۴. پاداش مالی.

*Kielmannsegg, Peter Graf; Wapnewski, Peter (۱۹۸۱). *Special training and development for exceptionally talented students in German universities* (Foerderung und Unterstuetzung hochbegabter Studenten in deutschen Hochschulen, engl). Shils, Edward (Uebers.) In: *Minerva. A review of science, learning and policy*, ۱۹. Jg., H. ۳, S. ۴۸۱-۴۸۸.

○ ○ ○

○ در اندیشه فردا: وظایف و مشکلات، امیدها و انتظارات در ارتباط با آموزش و پرورش دانش‌آموزان تیزهوش در ریاضیات*

کلیدواژه‌ها: گزینش، تربیت فرامدرسه‌ای، برنامه‌ها، تربیت تیزهوش، تشخیص، روانشناسی شناختی، آموزش ریاضیات، ابزارها، استعداد ریاضی، کشف استعداد ریاضی، محتوای آموزشی، حمایت، ارزشیابی، گروه کار، آلمان غربی (سابق).

نویسنده به جمع‌بندی نظرات و طرح مسائلی پرداخته است که اهمیتی خاص برای رشد و توسعه هر چه بیشتر در زمینه پرورش دانش‌آموزان با استعداد ویژه ریاضی قایل هستند. در بخش اول، مسئله اصلی مطابقت برنامه با واقعیات موجود است که در این صورت نتیجه‌گیری مطلوب و موفقیت‌آمیز خواهد بود. در بخش دوم به این نکته اشاره می‌گردد که تحقیقاتی ریشه‌ای لازم است تا شناخت و انگیزه فرد در طی فعالیت خلاق ذهنی، در زمینه حل مسائل پیچیده ریاضی بررسی گردد.

* Kiesswetter, Karl (۱۹۸۶). *In die Zukunft gedacht: Aufgaben und Probleme, Hoffnungen und Erwartungen in Zusammenhang mit der Foerderung von mathematisch besonders begabten Schuelern*. (Thought into future: Tasks and problems, hopes and expectations concerning education of mathematical gifted and talented pupils.) In: *Zentralblatt fuer Didaktik der Mathematik*, ۱۸. Jg., H. ۴, ۱۳۳-

○ ○ ○

○ والدین اغلب عاجز هستند. مشکلات کودکان تیزهوش *

کلیدواژه‌ها: منابع، تربیت تیزهوش، تشخیص، آلمان غربی (سابق).

این مقاله در تلاش است مشکلات آموزش و پرورش تیزهوش را تحت سه عنوان: «مشروعیت»، «تشخیص» و «برنامه‌های ممکن» بررسی نماید. مؤلف علاوه بر در نظر گرفتن ابتکارات بکار گرفته شده جهت تیزهوشان در داخل و خارج از آلمان به نتایج مطالعات «ترممن» (Terman) نیز گوشه چشمی دارد.

*Kingma, Renate (۱۹۸۴). *Die Eltern sind oft hilflos. Schwierigkeiten der hochbegabten Kinder.* (The parents are often helpless. Difficulties of gifted and talented children.) In: *Frankfurter Rundschau*, ۱۰, ۱۱, ۸۴, H. ۲۶۴ .

○ ○ ○

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی